

085/1 SOLHEIMSVASSDRAGET

FYLKE: Sogn og Fjordane

Kommune: Flora, Bremanger og Gloppen

Nedbørfelt: 119 km²

Toppunkt: 1379 moh.

Utløpspunkt: 0 moh.

Marin grense: 45 moh.

Kraftpotensial: 138 GWh

SP-kategori: III

Økonomiklasse: 2

Naturgeogr. region: 35d, 37d

Solheimsvassdraget ligger øst for Florø i Sunnfjord. Det munner ut i ei lita vik innerst i Norddalsfjorden, og har sine kilder i Ålfotbreen.

Klimaet er kjølig oseanisk med sterkt humide forhold. Nedbøren kommer vesentlig fra sørvest. Fjellområdene har et kjølig klima. Området i Grøndalen er et av de mest nedbørrike i landet.

Omkring dalføret er det avrundede reinskurte fjelltopper uten tindetopografi. Nordover strekker nedbørfeltet seg helt opp mot Ålfotbreen. Landskapet i vassdraget er særegent med markerte trappetrinnsformasjoner i fjellet av skrånne lag av harde bergarter. På hyllene er det små vann og skrin vegetasjon. Mellom hyllene er det bratte skrenter uten vegetasjon. Hoveddalføret har flat bunn og til dels bratte sider. På sitt høyeste kommer ikke dalbunnen høyere enn ca 170 moh. En rekke lange, smale vann dominerer landskapsbildet i hoveddalføret. Elva mellom vannene flyter stille før den kaster seg ut i en kort foss ned i neste vann. Rett nordover fra Sunndalsvatnet går sidedalen Grøndalen. Her endrer landskapet noe karakter på grunn av store endringer i berggrunnen. De to Grøndalsvatna fyller nesten hele dalen. Høyeste topp i nedbørfeltet har Ålfotbreen.

Berggrunnen består hovedsakelig av kvartsitt og gneis, men i nord opptrer devonske sandsteiner. Ulike bjørkeskogstyper dominerer, men blandingsskog med furu er også vanlig. I sørvendte liser er det stort innslag av mer varmekjære treslag. Rundt vannene og til dels langs elva står beitepåvirket skog hvor gråor dominerer. Fjellområdene preges av reinskurt berg, og myrdrag og lynchhei er avgrenset til søkk mellom hyller og flate partier.

Store deler av vassdraget er lite påvirket av tekniske inngrep. Nedre deler av dalføret er jordbruksområder, og vegetasjonen er sterkt kulturpåvirket. I fjellområdene er det enkelte steder beitemark. Det er en del skogbruksvirksomhet, og noe gran er plantet inn. Andre inngrep er veier/skogsbilveier, kraftlinje, rester av et gammelt kraftverk, noen hytter og gamle stølshus som blir brukt til fritidsboliger.

Naturfaglige verdier

Vassdraget er et av de få større vassdrag som drenerer fra Ålfotbreen som ikke er tatt i bruk til kraftproduksjon. Det representerer de oseaniske områdene bl.a. med devonske bergarter og er ikke typisk for en større del av Sunnfjord, men for områdene ved Ålfotbreen. I tillegg til store naturfaglige verdier for flere fagfelt, for en del andre er kunnskapene mangelfulle, er det relativt lite påvirket av tekniske inngrep. Det er tidligere ikke vernet vassdrag i området og det er ingen sammenlignbare vassdrag til vurdering i Verneplan IV.

Geofag

Berggrunnen i størstedelen av feltet består av grunnfjell med kvartsitter og gneiser. I nordlige deler ligger det imidlertid sandsteiner og konglomerater som tilhører Ålfotens devonfelt. Grensen går om lag øst-vest ved Nedre Grøndalsvatnet. De store landformene er sterkt preget av berggrunnsstrukturen, særlig i devonfeltet med et trappetrinnsformet relieff. For øvrig gjenspeiles iserosjonen med en rekke

vannfylte bassenger.

Det er sparsomt med løsmasser i feltet, men det finnes en del morene- og skredavsetninger. Elva renner for det meste i grove sedimenter og på bart fjell. Det er derfor lite aktive fluviale prosesser. Vassdraget har kvaliteter som referansevassdrag.

Stor verneverdi ***

Botanikk

Vegetasjonen er for det meste lite næringskrevende, men rikere utforminger finnes. Flere kystbundne og fuktighetskrevende arter inngår i vegetasjonen til tross for at vassdraget ligger innerst i Norddalsfjorden. Blåbærskog er vanlig i skogregionen på relativt tørr mark med bjørk eller blandingsskog av bjørk/furu i tresjiktet. Bjørkeskogen i de nordvendte lisdene er av en fuktig type hvor storbregner preger undersjiktet. I de sørvendte dalsidene dominerer hassel og alm nederst i vassdraget. Noe høyere opp i vassdraget dominerer bjørk, men innslaget av edelløvtrær er stort, og feltsjiktet er frodig og artsrikt med urter og gras. I øvre del av skogregionen og i lavalpin sone er fukthei/røsslyng-blåbærhei vanlig. I lavalpin sone dominerer lynghei og myr. Snøleievegetasjon er også framtreddende i fjellområdene.

Stor verneverdi ***

Landfauna

Det er totalt registrert 63 fuglearter i nedbørfeltet. I det spesielle landskapet langs Øvre Grøndalsvatnet forekommer en uvanlig artskonstellasjon med steinskvett, ringtrost og linerle som de karakteristiske artene. Fossekall har en fin hekkebiotop i fossen ned fra Stølsvatnet. De indre deler av Budalen har en rik spurvefuglfauna. De nedre næringsrikere vannene, spesielt Furnesvatnet, er gode overvintringslokaliteter for svaner og ender. Flommarkskogen ved Budalsvatnet er en spesielt viktig biotop.

Hjorten er viktigste storviltart. Den benytter hele området om sommeren. Det er også en villreinstamme som benytter deler av nedbørfeltet både sommer og vinter, og i kalvingstida områdene ved Solheimsstølen. Av rovdyr finnes rev, mår og mink. Det er trolig jerv i området.

Middels verneverdi **

Vannfauna

Laks og sjørret kan gå opp til fossen fra Solheimsvatnet. Til tider er Grøvla, Solheimsvassdragets andre utløp, lakseførende. I de fleste vannene er det mye fisk av god kvalitet. Vassdraget vestover mot Norddalsfjorden har moderat overbestand av ørret og røye. Ørreten i Solheimsvatnet er stor. Stingsild forekommer i alle tre vannene. Nedre Grøndalsvatnet har "Bleikje". Øvre Grøndalsvatnet har normal ørretbestand med til dels stor fisk. Av de høyereliggende næringsfattige fjellvannene har Nipevatnet og Svartedalsvatnet bra, men små bestander av ørret. Stølsvatnet viser tendenser til overbefolkning. Artsmangfoldet av ferskvannsevertebrater er stort. Sammensetningen av evertebratfaunaen bærer et visst preg av forurening. Vassdraget er relativt lite påvirket og et av de få uregulerte fra Ålfotbreen.

Stor verneverdi ***

Kulturminneverdier

Funn ved Solheimsvatnet og Midtbøvatnet viser at det var jernalderbosetning her. En boplass funnet ved Svartedalsvatnet kan være spor etter jakt eller fiske i jernalder/middelalder. Området har gårdsbebyggelse med innslag av gamle hus og enkelte helhetlige bygningsmiljøer. Særlig ligger de øverste gårdene i et opplevelsesrikt landskap. Her er eksempler på gamle kulturmarkstyper, ved gården Grøndalen verdifull gammel hagemark med styvingstrær, ved gården Sunndalen en slåttekvie innhegnet av steingjerder. På Grøndalsstølen ligger en stølstuft. Området har kulturminner med kunnskapsverdier i lokal sammenheng. Kulturlandskap og

naturomgivelser har store opplevelsesverdier og kulturminnene har nær tilknytning til elver og vann.

Middels verneverdi **

Friluftsinnteresser

Grøndalen med sine flotte fossefall og Ålfotbreområdet med sine trappetrinnsformasjoner, ville fjell, breer og vann gjør de landskapsestetiske verdier i vassdraget enestående. Som friluftsområde har de ulike deler av vassdraget stor betydning både for lokalt bosatte og regionale og nasjonale brukergrupper. Som innfallsport for turer inn i Ålfotbreområdet er vassdraget meget viktig. Området rundt Ålfotbreen er av Statens Naturvernråd foreslått som landskapsvernområde.

Meget stor verdi ****

Landbruksinteresser

Jordbruket er bra i nedre deler av vassdraget, med 46 gårdsbruk der 60% har landbruk som hovedyrke. Jordbruksarealet er på 2.000 da og 200 da er dyrkbart. Barskogen er ca 7.100 da og løvskogen er på 5.400 da. Gårdsbruket i Grøndalen er ofte plaget av oversvømmelse.

Middels verdi **

Kraftressurser

En kraftutbygging i Solheimsvassdraget kan utnytte fallet mellom Nipevatn og Svartedalsvatn, og mellom Svartedalsvatn og Sunndalsvatn. I tillegg til eget felt kan et 2,4 km² stort felt fra Hopselva overføres. Med reguleringsmagasin i Kaldevatn i Hopselva (+3 m, -7 m), Ø. Nipevatn (-10 m), N. Nipevatn (+2 m, -18 m), Stølsvatn (+16 m, -10 m) og Svartedalsvatn (+6 m, -20 m), gir prosjektet 138 GWh midlere årsproduksjon billig kraft. Prosjektet er plassert i kategori III (10) i Samlet plan.